

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

XII. Decessatione, & interpretatione legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

tum, non quia probari nequit, sed quia publicum non est, seu quia ignoratur à majori parte, vicinæ, aut communis in qua dispensandus degit: vel quia ad forum contentiosum non est deductum, aut si deductum est, dispensandus in eo fuit absolutus.

Septimò, ut conjugem ignarum impediendi, certiore faciat nullitatis matrimonii cum alio contracti, eosque ante executionem dispensationis separari curet, aut tanquam fratrem, & sororem simul habitare. Verùm si grave scandalum, aut periculum incontinentiæ, aliudve incommodum inde timetur, ab his abstinendum erit. Quid autem facto opus sit, ut valideretur matrimonium antea invalidè contractum, ex Idea Theologiæ Sacramentalis cap. 38. petendum est.

Octavò, ut Confessarius post collatam dispensationem, litteras dilaniet, neque eas parti restituat. Quod si secùs fecerit, non propterea irrita erit dispensatio jam collata: litteræ tamen non poterunt Oratori suffragari in foro externo.

CAPUT XII.

De cessatione, & interpretatione legis.

RESOLUTIO I. *Obligatio legis adeoque lex ipsa cessat, cessante causa illius.* RATIO EST, quia cum lex, illiusque obligatio pendeat à voluntate legislatoris, ut superius diximus, sequitur eam cessare, quando legislator non vult ut amplius obliget: hoc autem censetur non velle, quando cessat causa propter quam legem statuit.

Advertendum tamen. Hoc debere intelligi, de causa finali, adæquata & totali: si enim propter duos fines lex statuta est, ea non cessat, quamvis unus ex illis finibus cesset, modo alter perseveret. Unde quia lex jejunandi imposita est, & ad carnem domandam, & ad satisfaciendum pro peccatis, merendamque gratiam, non erit quis ab illa liber, etsi fortè carnis stimulis non agitetur.

Adver-

Advertendum 2. Ut lex simpliciter cesset, requiri ut totalis illius causa finalis simpliciter cesset, si enim cesset tantum pro aliquo tempore, id non sufficit ut legis obligatio absolute tollatur, sed tantum ut suspendatur pro eo tempore.

Advertendum 3. Ad cessationem legis requiri, ut causa illius totalis cesset respectu cōmunitatis: quia cum lex respiciat bonum commune, ea durat, quando bono communi est utilis, esto forte in casu aliquo particulari finis illius cesset. Atque hoc extendendum puto ad legem latam, ad vitanda quadam inconvenientia, ita ut quando non cessat periculum generale, non cesset legis obligatio, etsi speciale periculum cesset. Vide quæ hæc de re diximus supra cap. 7. resol. 2.

Advertendum 4. Quando causa totalis cessat respectu cōmunitatis, totam cōmunitatem liberam esse à legis observatione, siue ea id advertat, siue non. Unde quamvis particulares illius cōmunitatis non possint agere contra legem, quamdiu ignorant illius causam cessasse, alii tamen qui probe norunt, causam illam non amplius vigere, quique proinde non tenentur, siue à parte rei, siue ex errore legem observare, non peccant, si contra illam operentur.

RESOLUTIO II. *Potest una lex per contrariam abrogari.* Hoc patet ex dictis cap. 10. resol. 3. Ad maiorem autem intelligentiam pauca hic observanda sunt. 1. abrogationem illam posse fieri licite, quia potest aliquid isto tempore esse commodum Reipublicæ, quod aliàs in damnum illius vergeret.

Observandum 2. Duobus modis legem antiquam posse abrogari, vel præcisè tollendo obligationem illius, vel statuendo legem contrariam; illudque esse discrimen inter duplicem hunc abrogationis modum, quod prior validus est, etsi fiat sine causa rationabili: non autem posterior, eo quod de ratione legis

legis est, ut commune bonum respiciat, juxta dicta
cap. 1. resolut. 2.

Observandum 3. Quando abrogatio precedentis legis fit per aliam legem, ut ea abrogatio valeat, requiri ut lex de novo constituta habeat, quicquid capite jam citato diximus pertinere ad rationem legis. Unde si deest promulgatio, aliave conditio ad essentialiam legis requisita, abrogatio ei innixa nullius est momenti, ac proinde lex antiqua in suo vigore perseverat. Quando vero cessat lex per meram abrogationem, etsi tunc ad valorem abrogationis, non sint necessariae aliae conditiones legis, requiritur tamen quaedam revocationis promulgatio; cum nequeant subditi ab antiqua obligatione liberari, nisi voluntas superioris, priorem legem revocantis, iis quodammodo innotescat.

Observandum 4. Ad valorem abrogationis non requiri, ut fiat mentio prioris legis, quando Superior illius conscius, aliam ipsi repugnantem condit; secus si priorem legem ignorare censetur. Ceterum Princeps non praesumitur ignorare leges, quae sunt juris communis, sed eas tantum quae sunt extra jus commune: quare priores valide abrogare censetur, earum mentione minimè facta, non posteriores, eo quod ignorantia causat involuntarium.

Observandum 5. Jam dicta cum ea limitatione debere intelligi, ut si Superior condendo legem, juret se ei non derogaturum, ejus mentio facienda sit, ut per aliam legem valide abrogetur. Aliàs enim praesumendum erit, Superiorem non recordari legis praeteritae, ne perjurii eum damnare cogamur, atque adeò posteriorem ex ignorantia procedere.

Observandum 6. Eum qui legem tulit, posse eam abrogare, illiusque successorem, & à fortiori Superiorem, cum hic ampliorem potestatem, & jurisdictionem habeat. Non tamen inferiorem posse auctoritate propria, legi sui Superioris derogare, ut patet vel ex ipsis terminis. Nec refert, quod possit

in eo interdum dispensare *ex cap. 11.* minus enim est in lege aliqua dispensare, quam eam penitus abrogare, ut satis constat; ac præterea non habet inferior a se potestatem dispensandi in lege Superioris, sed à Superiore ipso; quare multo minus habebit potestatem, abrogandi legem ab eo latam, sine ipsius consensu.

RESOLUTIO III. *Duplex tradi solet legum interpretatio, alia authentica, alia doctrinalis.*] Circa primam illud tantum occurrit *notandum*, eum posse authenticè legem interpretari, qui potest eam statuere, quia ex tali interpretatione sequitur obligatio servandi legem. Unde inferiores, aut non habent potestatem eo modo interpretandi leges suorum Superiorum, aut eam ab ipsis Superioribus accipiunt. Quæ ratione sacra Congregatio Cardinalium, quæ interpretationi, & executioni Concilii Tridentini præfata est, potest authenticè interpretari, ex commissione Sedis Apostolicæ, quæ in eo Concilio statuta sunt.

Circa secundam *adverte 1.* legem non obligare in his casibus, qui per Epiixejam in lege non censentur comprehensi, etsi alioqui verba legis aliud prima fronte sonare videantur. *Ratio est*, quia lex non obligat, ultra voluntatem legislatoris: non censetur autem legislator habere voluntatem obligandi in casibus, qui juxta regulas æquitatis, & prudentiæ non comprehenduntur in lege; ut si observatio legis fiat iniqua, si cedat in damnum Reipublicæ, si nimis gravis sit; quæ ratione omnes concedunt, ægrotum esse liberum à lege jejuniæ, &c.

Adverte 2. Ut homo liber sit ab obligatione legis, in casu quem putat ea non comprehendi, requiritur saltem ut ex probabili sententia, tale quid sibi persuadeat, quia tunc sequi possumus sententiam probabilem, ex dictis supra *cap. 3.* In dubio autem, an lex casum aliquem comprehendat, debet consuli Superior, quando id commodè fieri potest. Quod si id

feri nequit, dicunt aliqui concludendum esse pro obligatione, quia lex possidet. Verum non potest dici quod lex possideat, in casu de quo agimus, etsi possideat seu obliget in aliis. Quare probabilius est eam tunc non obligare, quia melior est conditio voluntatis, libertatem suam possidentis, ut loco citato ostendimus.

Adverte 3. Cum legislator mentem suam declarare debeat per legem, hanc explicandam esse juxta proprietatem verborum. Excipe, nisi ex ea proprietate inconueniens aliquod sequeretur: tunc enim præsumendum esset, eum non esse sensum legislatoris, adeoque verba improprie accipienda essent. Idē dic, si ex proprio sensu lex redderetur inutilis, ea enim legis nomen non meretur, nisi in bonum cōmunitatis ordinata sit. Verum quia duplex assignari solet verborum proprietas, alia naturalis, alia civilis.

Adverte 4. Quando lex favorabilis est, eam posse explicari juxta utramque illam proprietatem, quæ ratione in dispositionibus favorabilibus, sub nomine filii intelligi solet, non modo naturalis, sed etiam adoptivus; quia etsi ex usu communi, per filium non intelligatur nisi naturalis, juxta proprietatem tamen civilem, seu à jure inuectam, nomine filii intelligendus venit etiam adoptivus. Quando autem lex est præceptiva, aut pœnalis, ea explicanda est juxta sensum communem verborum; & quia odia sunt restringenda, in eo sensu mitior interpretatio amplectenda est.

RESOLUTIO IV. *Lex non est extendenda, ob similitudinem rationis, ad casum in ea non comprehensum.* **RATIO** est, quia lex non est extendenda, præter voluntatem legislatoris, ergo non debet extendi ad casus in ea minimè comprehensos. Sequela patet, quod enim legislator unum casum comprehenderit, non alium, hoc in illius voluntatem referri debet; quia scilicet unum voluit comprehendere, non alium.

Confirmatur, nam verum sensum legis ex verbis asse-
qui

qui debemus; quare si verba non comprehendunt aliquem casum dici non potest, legem ipsam ad eum extendi.

Ubi nota 1. Et si hoc præsertim locum habeat in lege poenali; quia in poenis benignior pars est amplectenda id etiam verificari in lege favorabili: eo quod sicut potest legislator unum crimen punire, alio simili non punito, aut non eadem poena; ita liberum illi est, in re favorabili comprehendere unum casum, & non alium, etsi eadem ratio videatur æquæ locum habere in utroque.

Nota 2. His non ob stare, quod intentio legislatoris colligi soleat ex ratione, qua motus fuit ad condendam legem: hinc enim non sequitur, legem esse extendendam ad casum similem, in quo ratio illa viget, nisi constet legislatorem voluisse etiam ejusmodi casum comprehendere. Eo vel maxime, quia potuit legislator moveri altiori aliqua ratione nobis ignota, ne vellet legem suam extendi ad casum similem.

Nota 3. Prædicta vera esse, non tantum quando ratio aliqua disparitatis reperiri potest, inter casum lege expressum, & eum qui lege non comprehenditur, sed etiam quando omnimoda similitudo inter utrumque intercedit. Quia potest legislator moveri aliqua ratione, ad legem statuendam in uno casu, non in alio planè simili: cum hoc à voluntate illius pendeat, & interdum non expediat omnia præcipere, aut prohibere, in quibus eadem ratio locum habet.

Nota 4. Interdum tamen præsumi extensionem ad casus similes, esse de mente legislatoris, nimirum 1. in correlativis. 2. in æquiparatis. 3. in subordinatis. Unde de his dicitur, dispositum in uno, censetur dispositum in alio. Exemplum primi est, sicut potest maritus divertere, ab uxore adulterante; ita vicissim potest uxor, maritum adulterantem relinquere. Exemplum secundi, quam poenam incurrit clericum occidens, eandem incurrit & mandans: quia qui per aliū facit, per seipsum facere censetur. Exemplum tertii, si

tempo

tempore quadragesimæ licet tibi carnibus vesci, a fortiori esus ovorum tibi tunc licitus est. Quorum omnium ratio est, quia vitanda est legis extensio, nisi ex negatione talis extensionis, sequatur injustitia, aliudve grave incommodum, ut contingeret in exemplis allatis, si quod constituitur in uno casu, non esset constitutum in uno casu simili.

Nota ultimum illud esse discrimen, quoad jam dicta, inter forum internum, & externum, quod etsi in foro interno lex non sit, per se loquendo extendenda ad casus similes, in foro tamen externo debet Judex, quando propria lex deficit, sententiam ferre juxta id quod in simili casu statutum est; quia in judiciis ferendis, tenetur se legibus conformare quantum fieri potest.

LIBER II.

DE PECCATIS.

CAPUT I.

De actibus humanis, quoad esse morale spectatis.

RESOLUTIO I. *Et si ad moralitatem actus requiratur libertas, id tamen quo actus constituitur formaliter moralis, seu in genere moris, non est libertas, sed objectum ipsum ut morale.*] PRIMA PARS PROBATUR: nam nullus est actus moralis, qui non sit constitutus in aliqua specie moralitatis, adeoque qui non sit moraliter bonus, aut malus. Nullus autem actus libertate carens, est moraliter bonus, aut malus; dignus laude, aut vituperio; premio, vel poena, ut omnes concedunt. Ergo repugnat dari actum aliquem moralem, qui non sit liber.

Secundo